

การพัฒนาแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย: บริบทครอบครัว และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

Development of Play Patterns to Promote Language Development in Early Childhood: Within Family and Preschool Contexts.

(Received: December 11,2025 ; Revised: December 19,2025 ; Accepted: December 22,2025)

ศิริขวัญ แซ่เฮ่า¹ ศิริพรรณ กุลดี²

Siriwan Saehao¹ Siriphan Kuldee²

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย : บริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยฯ เพื่อพัฒนารูปแบบการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยฯ เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 2 - 5 ปี ของอำเภอเขาพนม จำนวน 12 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง และผู้ปกครองเด็ก 2 - 5 ปี ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 150 คน ระยะของการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเล่นในเด็กปฐมวัยอายุ 2 - 5 ปี จำนวน 180 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเด็กอายุ 2 - 5 ปี วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านภาษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Paired sample t-test

ผลการเปรียบเทียบข้อมูล พบว่า คะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านภาษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังได้รับนวัตกรรม ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเล่น เด็กปฐมวัย พัฒนาการด้านภาษา

Abstract

The study on the development of play patterns to promote language development in early childhood, within family and preschool context, aimed to: 1) Investigate the situation, problems, and needs in organizing play models to promote language development in early childhood. 2) Develop play models that promote language development in early childhood. 3) Evaluate the effectiveness of the developed play models for promoting language development in early childhood. For the phase involving the evaluation of the effectiveness of the play models, the sample consisted of 180 early childhood children aged 2-5 years, divided into an experimental group and a control group. The sample size was determined using the participants were selected using purposive sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation for general information of children aged 2 - 5 years. The comparison of the mean scores for language development between the experimental and control groups was analyzed using the Paired-Sample t-test.

The comparison of the data revealed that the mean scores for language development were statistically significantly different at the .05 level. Similarly, the mean scores for language development between the experimental

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่

² นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่

group and the control group following the intervention (using the innovation) were also statistically significantly different at the .05 level.

Keywords: Play Activities Model, Preschooler, Language development

บทนำ

ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพ คนไทยทุกช่วงวัย ดังนั้นการพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย คือตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะด้านสมองซึ่งเติบโตร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ การลงทุนในเด็กปฐมวัยในสังคมจึงคุ้มค่าและให้ผลตอบแทนสูงถึง 6.7 - 17.6 เท่า¹ สอดคล้องกับนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลระดับโลก “ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮคแมน” ระบุว่าการลงทุนในเด็กปฐมวัยผลตอบแทนในระยะยาวกลับคืน 7 - 10 เท่า² การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เก่ง ดี มีความสุข และมีพัฒนาการสมวัย ต้องอาศัยความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดู ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากผู้ดูแลเด็กให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กจะพัฒนาความสามารถของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ แต่หากเด็กมีพัฒนาการล่าช้าด้านใดด้านหนึ่งอาจส่งผลให้พัฒนาการในด้านอื่น ๆ ไม่สมวัยตามไปด้วย³ ซึ่งส่งผลร้ายแรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคมในอนาคต จากการสำรวจของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย ในปี พ.ศ. 2560 พบว่าเด็กอายุ 1 ปี 6 เดือน (ร้อยละ 45.75) และ 2 ปี 6 เดือน (ร้อยละ 83.05) มีพัฒนาการล่าช้าในด้านการเข้าใจภาษามากที่สุด และเด็กอายุ 3 - 5 ปี มีพัฒนาการด้านภาษาและการใช้ภาษาสมวัยน้อยที่สุด ร้อยละ 79.40⁴ สอดคล้องกับการศึกษาของ

จิระวรรณ ศรีจันทร์ไชยและคณะ⁵ ที่พบว่าเด็กมีปัญหาพัฒนาการทางภาษา และพูดช้ากว่าวัย เป็นความผิดปกติที่พบได้บ่อยในเด็กปฐมวัย โดยพบเด็กที่มีพัฒนาการด้านภาษาหรือพูดช้า ประมาณร้อยละ 5 - 8 ของเด็กอายุ 2-5 ปี ส่วนใหญ่พบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง 2 - 3 เท่า ซึ่งลักษณะความบกพร่องที่สังเกตได้คือ ไม่ค่อยเข้าใจคำพูด ไม่พูดหรือเริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกัน โดยอาจเกิดจากสติปัญญาบกพร่องหรือพัฒนาการช้า หรือเกิดจากขาดการกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาและการพูดคุยจากครอบครัว ครูผู้ดูแลเด็ก และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เด็กมีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาและการพูดที่ช้ากว่าวัยหากไม่ได้รับการช่วยเหลือทันในช่วงเวลาการเรียนรู้ที่สำคัญ⁶

จังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมาตั้งแต่ปี 2558 การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของจังหวัดกระบี่ที่ผ่านมา มีการดำเนินการตามกิจกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือ (DSPM) ในสถานบริการ ชุมชน และในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการสนับสนุนให้พ่อแม่ ครูผู้ดูแลเด็กและชุมชน มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย ผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กอายุ 0 - 5 ปี จังหวัดกระบี่ในปี 2566 (ผลงาน HDC 2566) เด็กได้รับการตรวจพัฒนาการ 18,474 คน จากเด็กกลุ่มเป้าหมาย 19,338 คน คิดเป็นความครอบคลุมของการตรวจพัฒนาการ ร้อยละ 95.53 พบเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 5,033 คน (ร้อยละ 27.24) ช่วงวัยที่พบสงสัยล่าช้ามากที่สุดคือ ช่วง 42 เดือน (ร้อยละ 29.33) 30 เดือน (ร้อยละ 29.18) และ 60 เดือน (ร้อยละ 26.87) ตามลำดับ พัฒนาการสงสัยล่าช้าที่พบมากที่สุดคือ ด้านการใช้และเข้าใจภาษา สูงถึงร้อยละ

63.77 โดยกรมอนามัยก็ยืนยันว่าเด็กอายุ 0 - 2 ปี มีพัฒนาการไม่สมวัย ร้อยละ 22.00 แต่เด็กอายุ 3 - 5 ปี มีพัฒนาการไม่สมวัยสูงถึงร้อยละ 34.0 โดยเฉพาะพัฒนาการใช้และเข้าใจภาษาเช่นกัน นอกจากนี้ผู้ปกครองและครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นผ่านการเล่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsomritphon et al., 2566⁷ ที่พบว่ารูปแบบการเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในบริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยยังมีจำกัด และขาดการบูรณาการระหว่างการเล่นกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างเป็นระบบการพัฒนารูปแบบการเล่นที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องคำนึงถึงบริบทของครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากทั้งสองสถาบันมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการในเด็กปฐมวัยมีหลายหลายวิธี แต่ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพควรมีผลต่อความรู้และการปฏิบัติของมารดา ผู้เลี้ยงดูเด็ก ครอบครัว และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาลีเอื้ออำนวยและคณะ, 2564)⁸ นอกจากนี้มีการศึกษารูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กไทยช่วงอายุ 2-6 ปี ในบริบทครัวเรือนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาในกลุ่มเปรียบเทียบมีพัฒนาการสมวัยและคะแนนเฉลี่ยพัฒนาโดยรวมเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับรูปแบบการเล่น โดยพ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็ก ดังนั้นบุคคลดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเล่นอย่างเหมาะสมที่จะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก⁹ สอดคล้องกับการศึกษาของเจตต์ชัยญา บุญเฉลียว & และคณะ¹⁰ ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวและ

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสม สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อมีการออกแบบกิจกรรมการเล่นที่สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่และการศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก อายุ 2-3 ปี ของจิราภรณ์ แสงพาราและคณะ, 2560 และคณะ¹¹ ที่พบว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กวัย 2 - 3 ปี มีคะแนนการใช้ภาษาเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า การใช้ภาษาหรือการพูดของเด็ก เป็นการสื่อสารที่เด็กใช้ในการติดต่อหรือตอบโต้ โดยการเรียนรู้ของเด็กได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ และครู จากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน รวมถึงการเล่นที่ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก นอกจากนั้นการเล่นช่วยให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษา¹² การเล่นยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย ทั้งการพูดคุย การเล่าเรื่อง และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้มีประสิทธิภาพทั้งสิ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานเด็กปฐมวัยด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย : บริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น พบว่าเด็กในช่วงวัย 2-5 ปี มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านที่พบมากที่สุดคือด้านภาษา และเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย มาออกแบบรูปแบบการเล่น โดยใช้แนวคิด “เด็กไทย

เล่นเปลี่ยนโลก Model”¹³ พัฒนารูปแบบการเล่น โดยจัดกระบวนการเล่นแบบโรงเรียน พ่อแม่ และ บุรณาการกิจกรรมจากคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริม พัฒนาการ DSPM ของกรมอนามัย โดยรูปแบบที่ พัฒนาขึ้นจะสามารถนำไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการด้าน ภาษาของเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัย ซึ่งคำตอบที่ได้ จากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ครู รวมถึงชุมชน ที่สามารถนำ รูปแบบไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก ปฐมวัย ได้ง่ายขึ้นและช่วยให้เด็กเติบโตได้อย่างเต็ม ศักยภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา และ ความต้องการในการจัดรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริม พัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย บริบท ครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเล่นที่ส่งเสริม พัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย บริบท ครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการ เล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย บริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่ง ออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดรูปแบบการเล่นเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย บริบท ครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการเก็บ ข้อมูล เชิงคุณภาพ และ เชิงปริมาณ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้ดูแลเด็ก ในสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยที่ดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 2 - 5 ปี ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อำเภอเขาพนม จำนวน 12 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยละ 4 คน โดยมี เกณฑ์คัดเลือก เป็นครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยที่ดูแลเด็ก ตั้งแต่ 2 - 5 ปี ที่มีประสบการณ์ใน การทำงานมากกว่า 5 ปี ยินดีเข้าร่วมโครงการจน เสร็จสิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง (Semi-structured Interview) สร้างข้อ คำถามให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดรูปแบบการเล่นเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ใน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของ ภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยได้ดัชนี ความเที่ยงตรงค่า CVI = .90

กลุ่มที่ 2 ประชากร คือ ผู้ปกครองเด็ก 2-5 ปี ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 2-5 ปี ในอำเภอเขาพนม จำนวน 3 แห่ง ผู้ปกครอง 1 คน ต่อ เด็ก 1 คน ผู้ปกครองทั้งหมด 300 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 150 คน ครอบคลุม ประชากรได้ดี (50%) ซึ่งเพียงพอสำหรับการ วิเคราะห์ทางสถิติ (ความเชื่อมั่น 95%) สามารถ จัดการได้ในทางปฏิบัติ โดยแจกแบบสอบถามเพื่อ ความไม่สมบูรณ์เพิ่มไปอีก 50% รวมเป็น 200 ชุด ดังนั้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะได้แห่งละ 67 ชุด

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริม พัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้ข้อค้นพบ จากระยะที่ 1 มาพัฒนาโดยผู้วิจัยอ้างอิงทฤษฎีและ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน

ระยะที่ 3 ทดลองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เป็นระยะเวลา 3 เดือน

ระยะที่ 4 ประเมินผลรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ผ่านการวิจัยกึ่งทดลอง 2 กลุ่มเปรียบเทียบวัดผลก่อนและหลังการทดลอง คัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยตามเกณฑ์คุณสมบัติ (Inclusion criteria) ประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็กช่วง อายุ 2 - 5 ปี ที่มีความเข้าใจข้อคำถามที่ใช้ในการประเมิน และเด็กอายุ 2 - 5 ปี ที่ประเมินด้วยคู่มือ DSPM ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในอำเภอเขาพนม จำนวน 3 แห่ง และเด็กไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคซึ่งส่งผลกระทบต่อความจำที่นำมาใช้งาน ได้แก่ Intellectual disability, Down syndrome, Autistic spectrum disorder, ADHD เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างเด็กอายุ 2 - 5 ปี จำนวน 180 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 90 คน และกลุ่มทดลองจำนวน 90 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็ก 2 - 5 ปี จำนวน 320 คน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่รับดูแลเด็กตั้งแต่ 2 - 5 ปี

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอย่างจำนวน 180 คน (เพื่อความไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง) สุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 180 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 90 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดเขาพนม กลุ่มควบคุม 90 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลสินปุน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพนม แห่งละ 45 คน

เกณฑ์การคัดเข้า 1) เด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ที่มีพัฒนาการปกติหรือผลการประเมินพัฒนาการไม่ผ่านซึ่งมีหัวข้อพัฒนาการด้านการใช้ภาษา และการเข้าใจภาษาร่วมด้วย 2) ไม่มีโรคทางพันธุกรรมหรือโรคที่มีผลต่อพัฒนาการ ได้แก่ โรคดาวนซินโดรม ความพิการทางสมอง ออทิสติก 3) ผู้เลี้ยงดูเด็กยินยอมการเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก 1) เด็กที่มีผลการประเมินพัฒนาการไม่ผ่านในหัวข้อในช่วงอายุต่ำกว่าช่วงอายุของตนเอง 2) ผู้เลี้ยงดูเด็กปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย 3) ผู้เลี้ยงดูเด็กหรือเด็กปฐมวัยย้ายที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่ระหว่างเข้าร่วมการวิจัย 4) ผู้เลี้ยงดูเด็กหรือเด็กปฐมวัยเกิดความเจ็บป่วยระหว่างเข้าร่วมวิจัย จนเป็นอุปสรรคไม่สามารถเข้าร่วมวิจัยต่อได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลครอบครัว จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ การศึกษาของพ่อ การศึกษาของแม่ ประวัติการตั้งครรภ์ของแม่ ภาวะโลหิตจางขณะตั้งครรภ์ (ทุกการตั้งครรภ์) ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่ สถานภาพความสัมพันธ์ของพ่อแม่เด็ก ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็ก (ผู้ที่ใช้เวลาอยู่กับเด็กเป็นส่วนใหญ่) เพศของผู้เลี้ยงดูหลัก การศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลักส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่อายุ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเด็ก จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ วันเดือนปีเกิดของเด็ก น้ำหนักแรกเกิดของเด็กเป็นกิโลกรัม อายุปัจจุบันของเด็ก สถานที่คลอด เพศเด็ก พื้นฐานอารมณ์ของเด็กตามความคิดเห็นของผู้เลี้ยงดูหลักโรคประจำตัวของเด็ก เด็กเริ่มพูดได้ 2 คำขึ้นไป เช่น กินข้าว อาบน้ำ ตอนอายุ เด็กใช้เวลาในการเล่นเฉลี่ยวันละกี่นาที เด็กมีการสัมผัสและเล่น แท็บเล็ตหรือโทรศัพท์มือถือ ตั้งแต่อายุเท่าไร เด็กใช้เวลากับแท็บเล็ต หรือ มือถือ โทรศัพท์มือถือ วันละกี่ชั่วโมงกี่นาที

ส่วนที่ 3 แบบประเมินพัฒนาการเด็ก 2 - 5 ปี โดยใช้ข้อคำถามจากคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ของกรมอนามัย ประเมินเด็กตามช่วงอายุของเด็ก แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการเคลื่อนไหว (GM) ด้านก ล ้า ม เนื อ ม ัด เล็ ก และ ส ตี ป ัญ ญา (FM)

ด้านการเข้าใจภาษา (RL) ด้านการใช้ภาษา (EL) ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (PS)

การรวบรวมข้อมูล

1. ให้แบบสอบถามกับครูผู้ดูแลเด็กแห่งละ 67 ชุด เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปกครอง และรวบรวมกลับให้กับผู้วิจัยภายใน 14 วัน

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับแล้วคิดเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์

การศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา ความต้องการ โดยกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 คน เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบ Focus Group กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน ประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรมด้วยวิธี วิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยการวัดสองครั้ง ก่อนและหลังการได้รับนวัตกรรมรูปแบบการเล่น (pretest – post test design) ประเมินพัฒนาการกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ในกลุ่มควบคุม (Control group) จำนวน 90 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 90 คน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเด็กไทยอายุ 2 - 5 ปี วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านภาษา ภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ Paired sample t-test

จริยธรรมงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างตาม Belmont Report โดยการแนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย พร้อมทั้งลงนาม

ยินยอมและให้ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล ชี้แจงสิทธิ์ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีผลต่อการให้บริการใดๆ ที่จะได้รับ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอผลการวิจัยเป็นแบบภาพรวมและใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ผลการศึกษา

จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสำหรับกลุ่มทดลอง พบว่าการศึกษาของพ่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 66.7 ด้านการศึกษาของแม่อยู่ระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.8 และ 24.4 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เลือกตั้งครรภ์เพียง 2 ครั้ง ร้อยละ 42.2 และเลือกมีบุตรเพียง 2 คน ร้อยละ 46.7 ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ ร้อยละ 91.1 จากข้อมูลขณะตั้งครรภ์พบมีภาวะโลหิตจางขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 10.0 ของกลุ่มตัวอย่าง รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่เพียงพอ ร้อยละ 51.1 สถานภาพของพ่อแม่ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 87.8 ขณะเดียวกันผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่คือแม่ ร้อยละ 74.4 ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.1 ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 51.1 ด้านกลุ่มตัวอย่างได้เข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 2 ปี - 2 ปี 6 เดือน ร้อยละ 51.1 มีน้ำหนักแรกเกิดส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,500 กรัมขึ้นไป - 3,000 กรัม และช่วง 3,000 กรัมขึ้นไป - 3,500 กรัม ร้อยละ 44.4 และ 37.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างคลอดในโรงพยาบาลในจังหวัดกระบี่ ร้อยละ 91.2 ช่วงอายุที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 3 ปีขึ้นไป ขณะที่บางกลุ่มที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาการในช่วงอายุ 2 ปี ไม่เกิน 3 ปี ร้อยละ 8.9 เพศของกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.1 พื้นฐานอารมณ์ของเด็กตามความเห็นของผู้

เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ร้อยละ 83.3 เด็กมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 91.1 ซึ่งเด็กเริ่มพูดได้ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ในช่วงอายุ 1 ปี ขึ้นไป - 2 ปี ร้อยละ 61.1 และมีภาวะโภชนาการสูงตีสมส่วน ร้อยละ 63.3

กลุ่มทดลองใช้เวลาในการเล่นใน 1 วัน ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ร้อยละ 30.0 และมีกลุ่มที่ใช้เวลาเล่นในช่วง 2 ชั่วโมง 30 นาทีขึ้นไป - 3 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมง 30 นาทีขึ้นไป - 3 ชั่วโมง ร้อยละ 20.0 และ 18.9 ตามลำดับ ช่วงอายุที่เริ่มสัมผัสหน้าจอ คือช่วงอายุ 2 ปีขึ้นไป - 2 ปี 6 เดือน ร้อยละ 27.8 โดยระยะเวลาที่ใช้ในการสัมผัสจอส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ร้อยละ 35.6

ด้านกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มควบคุม พบว่าการศึกษาของพ่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 56.7 ด้านการศึกษาของแม่อยู่ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 65.6 ส่วนใหญ่มีการตั้งครรภ์ 2 ครั้ง ร้อยละ 30.0 มีบุตร 1 คน และ 2 คน ร้อยละ 30.0 เช่นเดียวกัน มีการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ ร้อยละ 82.2 จากข้อมูลขณะตั้งครรภ์พบมีภาวะโลหิตจางขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 10.0 ของกลุ่มตัวอย่าง รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่เพียงพอ ร้อยละ 51.1 สถานภาพของพ่อแม่ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 84.4 ขณะเดียวกันผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่คือแม่ ร้อยละ 80.0 ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.7 ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 51.1 ด้านกลุ่มตัวอย่างได้เข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 2 ปี - 2 ปี 6 เดือน ร้อยละ 56.7 มีน้ำหนักแรกเกิดส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,500 กรัมขึ้นไป - 3,000 กรัม และช่วง 3,000 กรัมขึ้นไป - 3,500 กรัม ร้อยละ 43.3 และ 37.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างคลอดในโรงพยาบาลในจังหวัดกระบี่ ร้อยละ 96.7 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.1 ช่วงอายุที่ได้รับการคัดกรองพัฒนาส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 4 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.6 และช่วงอายุ 2 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.4

พื้นฐานอารมณ์ของเด็กตามความเห็นของผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ร้อยละ 83.3 เด็กมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 91.1 ซึ่งเด็กเริ่มพูดได้ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ในช่วงอายุ 1 ปี ขึ้นไป - 2 ปี ร้อยละ 70.0 และมีภาวะโภชนาการสูงตีสมส่วน ร้อยละ 61.1

กลุ่มควบคุมใช้เวลาในการเล่นใน 1 วัน ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ร้อยละ 30.0 และมีกลุ่มที่ใช้เวลาเล่นในช่วง 2 ชั่วโมง 30 นาทีขึ้นไป - 3 ชั่วโมง ร้อยละ 21.1 ช่วงอายุที่เริ่มสัมผัสหน้าจอ คือช่วงอายุ 1 ปี - 1 ปี 6 เดือน และช่วง 1 ปี 6 เดือน - 2 ปี ร้อยละ 32.2 และ 31.1 โดยระยะเวลาที่ใช้ในการสัมผัสจอส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ร้อยละ 75.6

พัฒนาการด้านภาษาก่อนและหลังให้นวัตกรรมในกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การให้นวัตกรรมมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษาของกลุ่มตัวอย่าง

พัฒนาการด้านภาษาก่อนและหลังให้นวัตกรรม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การให้นวัตกรรมมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง

สรุป

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองเพศหญิง ร้อยละ 72.7 ในอยู่ช่วงอายุ 25 - 35 ปี ร้อยละ 44.7 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 48.0 และจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 31.3 และประกอบอาชีพทำสวนเป็นอันดับรองลงมา ร้อยละ 30.7 ในส่วนของกลุ่มเด็กปฐมวัยนั้น เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.0 มีช่วงอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ร้อยละ 36.0 มีภาวะโภชนาการสูงตีสมส่วน ร้อยละ 80.0 โดยส่วนมากเป็นบุตรลำดับที่ 1 ร้อยละ 44.7

ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 92.6 ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาเล่นนอกร้านอยู่ระหว่าง 1 – 2 ชั่วโมง ร้อยละ 41.3 ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ เป็นระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ร้อยละ 48.0 และใช้เวลาในการเล่นโทรศัพท์หรือแท็บเล็ต น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ร้อยละ 80.7 จากข้อมูลยังพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการแสดงออกด้วยการโอบกอด หอมแก้ม แสดงความรักกับเด็ก ร้อยละ 70.7 สนับสนุนให้เด็กมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส ร้อยละ 50 รวมถึงการสนับสนุนให้เด็กเล่นของเล่นที่ตนเองชอบ หรือเล่นสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ร้อยละ 38.0 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความต้องการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาในรูปแบบสื่อการเรียนรู้ เช่น แผ่นพับ วิดีทัศน์ ร้อยละ 88.0 และส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาในรูปกิจกรรมการเล่น ร้อยละ 81.3

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเด็นพัฒนาการด้านภาษาพบว่า ปัจจุบันเด็กไม่ค่อยพูดคุยสื่อสาร พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ทำให้มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือแท็บเล็ต หรือการเลี้ยงลูกด้วยโทรทัศน์ ส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่น มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวน้อยลง โดยครูผู้ดูแลเด็กมีการประเมินพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยด้วยการสังเกตเมื่อเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ สังเกตการณ์ตอบคำถามขณะสนทนา ท่องคำคล้องจองตามที่สอนได้ รวมถึงการประเมินพัฒนาการรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือ DSPPM และบันทึกการเรียนรู้ที่ใช้ในงาน สำหรับกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กที่ควรมีและจัดให้กับเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น การเล่นกลางแจ้ง การละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ การใช้คำคล้องจอง ฟังเพลงเล่านิทานประกอบท่าทาง การให้เด็กเล่าเรื่องราวของตนเองให้เพื่อนฟัง จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่นหรือแสดงความคิดเห็น การเล่นอิสระโดยพ่อแม่มีส่วนร่วม การเล่นแบบกลุ่มและมี

การเคลื่อนไหวร่างกาย รวมทั้งให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง และการเล่นบทบาทสมมติและเล่นเกม เพราะการเล่นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษา ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ อีกทั้งกิจกรรมการเล่นช่วยส่งเสริมการสนทนาระหว่างเพื่อนและครู กิจกรรมบทบาทสมมติทำให้เด็กได้รู้จักการแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการสื่อสารและคำศัพท์ ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสมองและมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ในระหว่างการเรียน ยังเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และเสริมสร้างพัฒนาการรอบด้าน การเรียนเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาโดยตรง และยังช่วยเสริมประสบการณ์ใหม่ๆ ส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆ ด้านของเด็กๆ ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่สนุกสนาน กิจกรรมการเล่นช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ จากการเรียนและมีพัฒนาการสมวัย อย่างไรก็ตามการเตรียมความพร้อมของครูผู้ดูแลเด็กในการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ทั้งเรื่องความรู้ความสามารถในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม การเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนสถานพัฒนาเด็กมีพื้นที่ และอุปกรณ์ในการเล่นที่เพียงพอและปลอดภัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาประสบความสำเร็จได้อย่างมาก

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้ข้อค้นพบจากระยะที่ 1 ทั้งการศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา ตลอดจนทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ จนนำไปสู่การออกแบบรูปแบบการเล่น โดยใช้แนวคิด “เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก Model” (คู่มือผู้อำนวยการเล่น Play Worker เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก, กรมอนามัย) การเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ concept 3F ซึ่งประกอบด้วย Family คือ การเล่นกับครอบครัว/เพื่อน พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก ที่มีทักษะ/สร้างแรงจูงใจ

ในการเล่น Free คือ การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามความต้องการอยาก จะเล่น Fun คือ การเล่นให้สุข และสนุก พัฒนาเป็นรูปแบบการเล่นโดยจัดกระบวนการแบบโรงเรียนพ่อแม่ และบูรณาการกิจกรรมร่วมกับคู่มือ DSPM ของกรมอนามัยปี 2567 ทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมรูปแบบการเล่นที่ชื่อว่า “เล่นสนุก ปลูกภาษา”

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ไปใช้จริง โดยผู้วิจัยมีการติดตามผลทั้งผ่าน Line สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และลงพื้นที่เยี่ยมติดตามเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างขณะใช้นวัตกรรม

ระยะที่ 4 จากการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย บริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่าพัฒนาการด้านภาษาก่อนและหลังให้นวัตกรรมในกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันพัฒนาการด้านภาษาก่อนและหลังให้นวัตกรรม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การให้นวัตกรรมมีผลต่อพัฒนาการด้านภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย : บริบทครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเด็นพัฒนาการด้านภาษา พบว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการเลี้ยงเด็กของพ่อแม่เป็นอย่างมาก ทำให้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง อย่างไรก็ตามการให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ถือเป็น

การส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์เกน (Bergen; 1988 อ้างอิงใน นภเนตร ธรรมบวร 2546 : 125)¹⁴ กล่าวไว้ว่า การเล่นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนมากขึ้นเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรแก้ว ทัทมาลัย ที่พัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบด้วย 3 กลวิธีคือ 1) จัดการเรียนการสอนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรและแผนการสอนชุดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยครูที่เลี้ยงเป็นระยะเวลา 6 เดือนติดต่อกัน 2) เฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยครูที่เลี้ยงเด็กและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปีละ 2 ครั้ง และ 3) ติดตามและเยี่ยมบ้านเด็กที่สงสัย มีพัฒนาการล่าช้า จากการประเมินประสิทธิผล พบว่า ครูที่เลี้ยงเด็กเกิดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้น และทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อให้นวัตกรรมในกลุ่มเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลองแล้วพบว่าคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการด้านภาษามีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ นายวัชรินทร์ แสงสัมฤทธิ์ผล และคณะ⁹ ซึ่งมีข้อมูลของนวัตกรรมรูปแบบการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาและทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยหลังได้รับนวัตกรรมรูปแบบการเล่น ส่งผลให้พัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง และจากกิจกรรมของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่มีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการแสดงออกด้วยการโอบกอด หอมแก้ม แสดงความรักกับเด็ก ร้อยละ 70.7 สนับสนุนให้เด็กมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ร้อยละ 50 รวมถึงการสนับสนุนให้เด็กเล่น

ของเล่นที่ตนเองชอบ หรือเล่นสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ร้อยละ 38.0 สอดคล้องกับแนวคิดของลิกอน¹⁵ ที่กล่าวไว้ว่า เด็กในวัยนี้จะมีจินตนาการดี รวมทั้งเด็กในวัยนี้พยายามทดลองแสดงบทบาทหลาย ๆ บทบาทจากการเล่นจินตนาการ เด็กเริ่มเข้าใจถึงความรู้สึกของบุคคลอื่นและเริ่มคิดว่าการกระทำของตนกระทบต่อบุคคลอื่นได้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้พ่อแม่ควรให้ความสำคัญของการตั้งคำถามของเด็กและกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะตอบอย่างง่าย ๆ และตรงความเป็นจริง เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ดีที่สุดที่จะสนับสนุนจินตนาการที่น่าตื่นเต้นแก่ครอบครัวและเพื่อน ๆ ความประทับใจเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยด้วยการวางแผนรวมทั้งการแสดงออกอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาพฤติกรรม ความต้องการต่อกิจกรรม การเล่นต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มอื่น เพื่อแสดงถึงความแตกต่าง และข้อจำกัดอื่น ๆ จากการได้ใช้กิจกรรมเหล่านั้น
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบท และให้มีการใช้ในสถานศึกษาอย่างแพร่หลายมากขึ้น
3. การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

1. Walker, S. P., Chang, S. M., Wright, A. S., Pinto, R., Heckman, J. J., & Grantham-McGregor, S. M.(2022). Cognitive, psychosocial, and behavior gains at age 31 years from the Jamaica early childhood stimulation trial. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines* [Internet]. 2022 [cited 27 February 2025]; 626 – 635. Available from: <https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcpp.13499>
2. สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วยอึ๊งภากรณ์. (2565). กสศ. เผยการบ่มเพาะทักษะเด็กปฐมวัย กุญแจไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตัวอย่างกฏพาเรโตทำน้อย แต่ได้ผลลัพธ์มาก [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.eef.or.th/news-131122/>
3. สุนันท์ทา พิลุณ และคณะ.(2565). การพัฒนารูปแบบส่งเสริมพัฒนาการ 0 - 5 ปี. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*. 2565: 207 – 219.
4. สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย.(2560). ผลสัมฤทธิ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยสถาบันพัฒนาอนามัยเด็ก 2560. ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย ครั้งที่ 6 2560 [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ กุมภาพันธ์ 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://hp.anamai.moph.go.th/manuals-of-official/209030>
5. จีระวรรณ ศรีจันทร์ไชยและคณะ.(2566). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาต่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*.
6. Amprayoon, Y.(2022). The Effects of Stimulative Process on Language Development for Autistic children with the Involvement of their parents. In *Rajanukul Journal*. 2022; Issue 2.
7. Sangsomritphon, W., Sriwilai, T., Samart, P., Thongbo, T., & Seunglee, S.(2566). Development of a play-promoting model to promote development among Thai preschool children: In the contexts of households and early childhood development centers. 2566.

8. มาลี เอื้ออำนวยและคณะ.(2564). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. APHEIT Journal of Nursing and Health. 2564: 48 – 63.
9. วัชรินทร์ แสงสัมฤทธิ์และคณะ.(2564). Development of a play-promoting model to promote development among Thai preschool children: In the contexts of households and early childhood development centers. 2566.
10. เจตต์ชัยญา บุญเฉลียว, และคณะ. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา. วารสารสังคมศาสตร์มนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 2564: 53 – 68.
11. จิราภรณ์ แสงพาราและคณะ.(2560). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 5 ปี จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม.
12. Prins, J., van der Wilt, F., van Santen, S., van der Veen, C., & Hovinga, D.(2023). The importance of play in natural environments for children’s language development: an explorative study in early childhood education. In International Journal of Early Years Education [Internet]. 2023.[cited 27 February 2025]. Available from: <https://doi.org/10.1080/09669760.2022.2144147>
13. ธนิกา สุจริตวงศานนท์ และคณะ.(2564). คู่มือผู้อำนวยการเล่น (Play worker) เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก [อินเทอร์เน็ต].2564 [เข้าถึงเมื่อ มกราคม 2568]. เข้าถึงได้จาก: <https://dopah.anamai.moph.go.th/th/e-book/3605#wow-book/>
14. นกเนตร ธรรมบวร.(2546). ความสำคัญของการเล่น. การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. 2546: 125.
15. อารี พันธมณี.(2543). ลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. 2543: 50.